

A madéfalvi kőszénbánya

Egy meleg nyári nap kora estéjén, de mikor már „feketén bólingat az eperfa lombja” két székelő atyafi ült Szereda végén az út sáncában. Az egyik székelő –fajtájának ellenmondóan– hórihorgas magas alak, sovány veres ábrázattal és dús, szárnyként lecsüngő veres bajusszal. Egy tekintet rá s mindjárt eszünkbe jut a lesújtó ítélet: veres kutya, veres ló, veres ember ritkán jó. A másik székelő magán viseli fajtájának egész jellegét; közép gömbölyű termet, fekete haj, fekete szem, fekete bajusz, sötétpiros kerek arc és - karika lábak. Mellettük két teletömött nagy gyapjú tarisznya állott. Most érkeztek éppen e helyre gyalogosan Madéfalváról.

- Hát úgy lesz, amint mondtam Józsi –kezdette biztató hangon a veres alak- kétezer pengő forintot kérünk; nekem egyet s neked egyet.

- Jó, csak sok ne legyen –válaszolt a törpe alak a kételkedés hangján- s még hozzá mi a fő, hogy megadják?

- Mán hogy nincs eszed te Józsi, – válaszol ravasz mosollyal a veres alak- hiszen minél többet kérünk, annál inkább elhiszik s minél inkább elhiszik, annál biztosabb, hogy megkapjuk a kétezer pengőt... Itt hirtelen cigarettára gyújtott a veres alak s az égő gyufát társa orcája elé tartva, merev, választ váró, vigyori szemekkel várta társának feleletét. A törpe székelő szótlanul nézett maga elé.

- Hiszen egy kőszénbánya- folytatta a veres alak, barátságosan meglököve társa mellét- nem két, három, tízezer pengőt ér, hanem milliókat. Mi a zab a lónak, az a kőszén a gőzösnek... Aztán tudod-e Józsi annak az úrnak van mit a tejbe aprítson! Mi neki kétezer pengő, mikor milliói vannak? Józsi, tudod-e azt, hogy egy félmilliót érő erdőt megvett anélkül, hogy még csak meg is nézte volna? Itt vágják el Józsi, –szól nyakára mutatva- ha ma kétezer pengő nem üti a markunkat.

- De félek, hogy...

- Ne félj semmit, félni nem kell, csak vigyázni szükséges, vág a törpe alak szavába a veres. A kis alak szeméi megvillantak társa erőszakos biztatására, s mintha már zsebében volna a ropogós ezres, nagyot bólintott fejével, kétfelé taszította bajuszát s vidám hangon mondja: adja Isten! Ezzel hátukra vették a tarisznyákat s folytatták útjukat be a városba. Itt egy emeletes ház előtt rövid tanácskozást tartottak, azután beléptek a nyitott kapun. A lakásból egy nyitott ajtón kiömlő világosság az udvar nagy részét bevilágította. Embereink a világosságba állottak, hogy betekinthesse a nyitott ajtón a szobába.

– Ez az, ez az, - suttogta a veres alak; miközben tárast, ujjasának gallérjánál fogva maga felé húzta, hogy ő is láthassa a nagyságos urat.

- Jere csak Józsi, menjünk fel az ajtóhoz s ott hívjuk. Mikor az ajtóhoz értek, leemelték hátukról a tarisznájukat, a két ajtófélfához állottak s a veres alak illedelmesen megkopogtatta

az ajtó tokozatot. A nagyságos úr tessékelt, de az atyafiak nem léptek be. E helyett még egyszer kopogtattak, mire a nagyságos úr sietve jött ki, hogy lássa ki kopog, mi kopog. A két atyafi illedelmes köszöntéssel fogadta a nagyságos urat, mialatt a verses alak felemelte tarisznyáját, s a nagyságos úr orra elé tartva suttogó, titkolódzó hangon, rafinérozott mosollyal mutatá: ne mi!...

A nagyságos úr csodálkozva és meglepőleg nézett a tarisznyába, de egy pillanatra a félhomályban nem tudta felfogni, hogy mi lehet abban. Az atyafi átlátta nagyságos úr zavarát, belenyúlt tehát tarisznyájába, s abból egy jókora nagyságú köszenet húzva ki, azt ismét a nagyságos úr orra elé tartá s az előbbi arc kifejezés kíséretében mutatá ismét: ne mi!...

- Mi ez? Hiszen ez köszén –mondá csodálkozva a nagyságos úr, nem tudván, hogy a köszenet bámulja-e inkább vagy az atyafiakat.

- Hát mit akarnak ezzel a köszénnel?

- Hát eladni, -suttogá a veres alak- azaz, hogy ezt nem eladni hoztuk, hanem csak mustrának. A nagyságos úr zavara nőttön nőtt.

- Milyen mustrának? –kérs.

- Hát hogy a többi is ilyen.

- Melyik többi, hol a többi?

-A többi az erdőn van a földben, s ezt onnan hoztuk el, hogy megmutassuk. A tegnap köveket, meg gyökereket fessegettünk ki a földből, s akkor bukkantunk rá, úgy-e Józsi? Józsi egy igazoló „ühüm”-mel felelt.

- Egész bánya van ott, úgy-e Józsi?

- Ühüm- válaszolta Józsi.

- Micsoda? Köszénbánya? – kérdi a nagyságos úr, meleg érdeklődés hangján.

- Abbizon, egész köszénbánya, hát ezt a tét tarisnya köszenet onnan hoztuk.

A nagyságos úr behívta a két székelő atyafit a szobába és leültette őket, a tarisnyákat pedig ő maga az asztalra emelte s ott a lámpa világosságánál szedte ki egyik darab köszenet a másik után.

-S hát igazán van ott sok köszén? –kérdé kezeit tisztogatva a köszén portól.

- Egy egész hegyoldal csupa köszén –felelé a veres alak.

- S hát aztán eladnák azt a köszenet illetőleg birtokot?

–El.

–Mennyiért?

- Hát nagyságos úr jól tudja, hogy sokat ér az a hely, de én kétezer pengő forintért odaadom. Azt is megmondom, hogy miért adom olyan olcsón. A birtokot még apám adta volt el, de a mi nevünkön maradt telekkönyvileg. A szerződés holnaputánig szól s ha holnap lefizetem a száz pengőt, a birtok a miénk lesz Józsival, mert ketten féltestvérek vagyunk.

-S hát hogy gondolja, hogy holnap már az én tulajdonom legyen a birtok? –kérdi a nagyságos úr.

- Hát egésze egyszerűen: most adásvevési szerződést írunk, s ha a nagyságos úr megveszi a helyet, holnap lefizetem a száz pengő forintot mint vételárt a visszaváltásra s kész az egész. A nagyságos úr aranyos rá májú orrcsüptetője mindegyre lekíváncozott helyéről. Majd az orrcsüptetőn át, majd az alatt, majd a fölött, majd a nélkül nézte a magyarázó székelőt... Szeretett volna ennek az embernek lelkébe pillantani.

- A kétezer forintot megadom –mondá – de előbb megírjuk az adásvevési szerződést, azután megnézzük a kérdéses birtokot. Megírták tehát az adásvevési szerződést annak rendje és

A madéfalvi kőszénbánya

Írta: Holló János

2015. február 24. kedd, 08:49 - Módosítás: 2015. február 24. kedd, 09:09

módja szerint, azután szekérre ültek, s a kőszénbányához hajtottak. Egy hosszú, mély völgyön sokáig hajtottak felfelé, mikor egy sziklás, oldalas helységhez érkeztek. Itt leszállottak a szekérről s a két székelly atyafi –egyik csákánnyal a kezében- kapaszkodni kezdtek fel a meredek hegydombon. A nagyságos úr lámpással a kezében, lihegve követte őket. Néhány pillanat alatt egy sziklás, köves helységhez érkeztek.

- Vágd ide a csákányodat Józsi, hadd lássa a nagyságos úr, mi van itt. Józsi bele is vágta a csákányát a földbe s néhány kisebb nagyobb kőszénet feszítettek ki onnan. A nagyságos úr felvett egy darabot, sokáig nézegette a lámpa világánál. Most tovább mentek néhány lépésnyire. Itt is az előbbi székelly atyafi csákányát a földbe vágta, mire kőszén darabok fordultak fel.

- Elég, menjünk haza –mondotta a nagyságos úr. Otthon az adásvevési szerződést kicserélték négy darab ezer koronással. Mikor a nagyságos úr lakását elhagyta a két atyafi, a hajnal első sugarai már pirosra festették keleten az égboltot. Éppen most harangoznak hajnalra is. Embereink levették kalapjukat, üres tarisnyájukat hónuk alá fogták, keresztet vetettek s mélyen felsóhajtva mondták: édes jó Márjám hála legyen, hogy megsegítettél, segélj meg ezután is. Aztán szótlanul, sietve osontak a vasútállomás felé. Néhány perc múlva a Brassó felé száguldó vonat ablakaiból mondták Isten hozzádot a kőszénbányának és a nagyságos úrnak. Még aznap este Bukarest pályaudvarának közelében lévő egyik korcsmában vacsoráltak. Másnap jelentés érkezett a szolgabíróhoz, hogy a madéfalvi állomáson a kőszén lopják; az eladott birtok igazi gazdája pedig jelentést tett, hogy kaszálójában valaki kőszénét ásva el. A nagyságos úrról nem szól a krónika. Ez a madéfalvi kőszénbánya története.

Megjelent a Magyar Katona - katonai és társadalmi hetilap II. évfolyamának 28. számában a 4-5. oldalon, 1921. június 19-én.